

บทวิจัย

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่ออัตราการภาวะโภชนาการเกิน ของเด็กนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

สายสุนีย์ อ้ายโน*

สมสมัย รัตนกริชากุล** สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ***

บทคัดย่อ

ภาวะโภชนาการเกินในเด็กเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุข เนื่องจากมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นและมีการระบาดไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วรวมทั้งในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่ออัตราการภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 126 โรงเรียน และครูอนุบาลจำนวน 126 คน คัดเลือกโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กของครูอนุบาล ทศนคติของครูอนุบาลต่อภาวะโภชนาการเกิน มาตรการ นโยบายของโรงเรียน ชั่วโมงการจัดกิจกรรมออกกำลังกายและการเล่น และแบบบันทึกการสังเกต ประกอบด้วย ชนิดของอาหารกลางวันที่ให้พลังงานสูง ชนิดของอาหารว่างที่ให้พลังงานสูง และชนิดของอาหารอบรรจุที่ให้พลังงานสูง เก็บรวบรวมข้อมูลเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า อัตราภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ของกรุงเทพมหานครเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 12.8 (SD = 1.8) ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายอัตราการภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียนอนุบาลได้ดีที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงตามลำดับ ได้แก่ ทศนคติของครูอนุบาลต่อภาวะโภชนาการเกิน ประเภทของโรงเรียนเอกชน ชนิดของอาหารกลางวันที่ให้พลังงานสูง และชนิดอาหารอบรรจุโรงเรียนที่ให้พลังงานสูง มีอำนาจการทำนายร้อยละ 77.3 ($R^2 = .773$)

ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนแนวคิดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการเกินในเด็กอนุบาลในโรงเรียน ดังนั้นพยาบาลชุมชนและผู้มีหน้าที่ดูแลสุขภาพเด็กในโรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ทำนายอัตราการภาวะโภชนาการเกิน และพัฒนาโปรแกรมเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียนอนุบาลที่เน้นการปรับเปลี่ยนทศนคติของครูอนุบาลต่อภาวะโภชนาการเกิน และโรงเรียนควรมีการควบคุมการจัดและจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่ให้พลังงานสูงในโรงเรียนและอบรรจุโรงเรียน

คำสำคัญ: ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน/ อัตราภาวะโภชนาการเกิน/ ครูอนุบาล/ เด็กนักเรียนอนุบาล

* นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** อาจารย์สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

School Environmental Factors Affecting Overweight Kindergarteners in Bangkok

Saisunee Aino*

Somsamai Rattanagreethakul** Suwanna Junprasert***

ABSTRACT

Overweight in childhood is a major public health problem as a result of its increasing tendency and rapid spread globally, including in Thailand. The purpose of this research was to examine factors of the school environment affecting overweight among kindergarteners in Bangkok. A multi-stage random sampling technique was used to select a sample of 126 kindergarten schools (level 1-3) and one teacher in each under the jurisdiction of the Basic Education Schools, Bangkok Metropolitan Administration and the Private Education Commission Schools in academic year 2015. Research instruments were self-report questionnaires inquiring about knowledge of overweight prevention in children of kindergarten teachers, attitudes of kindergarten teachers toward overweight, school measures and policies, activities and play hours, and observational records consisting of types of lunch food with high calories, types of snacks with high calories, and types of high caloric food available near their school. Data collection was carried out from January to March 2015. Data were analyzed using descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis.

Results revealed that the average percent of overweight of level 1-3 kindergarteners in Bangkok was 12.8% (SD = 1.8). Best significant predictors of overweight in kindergarteners included attitudes of kindergarten teachers toward overweight, private school type, types of lunch food with high calories and types of high caloric food available near school, respectively. These factors accounted for 77.3% ($R^2 = .773$) of the variance in predicting overweight at a significance level of $\leq .05$.

These findings suggest that school environmental factors affect childhood overweight. Consequently, community nurses and health care providers of children in school might apply these results to predict overweight and develop programs to prevent it among kindergarteners by focusing on the attitudes of teachers to overweight. Additionally, schools should adopt strategic controls and policies on high caloric food and beverage sales in schools and surrounding neighborhoods.

Keyword: School environmental factors/ Overweight/ Kindergarten/ Kindergartener

---

*Master Student, Master of Nursing Science (Community Nurse Practitioner), Faculty of Nursing, Burapha University.

**Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Community Nurse Practitioner, Faculty of Nursing, Burapha University.

***Lecture, Department of Community Nurse Practitioner, Faculty of Nursing, Burapha University.